Kesb-i şer şerdir, halk-ı şer şer değildir

“Kesb-i şer, şerdir; halk-ı şer, şer değildir.” cümlesinin izahı nasıldır?
Şerrin yaratılışı şer olmamakla beraber, şerrin işlenmesi şerdir anlamını taşıyan bu ifade Risale-i Nur Külliyatı’nda şöyle açıklanmaktadır:
“Halk ve icad, bütün netaice bakar; kesb, hususî bir mübaşeret olduğu için, hususî netaice bakar.”1

Yani şerrin halkı, çok büyük neticelere vesiledir. “Bir şerrin vücudu, çok hayırlı neticelere mukaddeme olduğu için, o şerrin icadı, neticeler itibariyle hayır olur, hayır hükmüne geçer.” 2

Meselâ, yağmurdan zarar gören biri, yağmurun yaratılışına ‘rahmet değildir’ diyemez. Çünkü yağmurun binlerce güzel neticeleri bulunmaktadır. Bunun gibi ateşten zarar gören biri de ateşin yaratılışı şerdir diyemez. Yani her şeyin yaratılışında kâinat bazında hayr-ı kesir bulunmakla beraber, şahıs bazında cüzî bir şer olsa da; bu o şahsın kesb ve sui ihtiyarından meydana gelmektedir.

Kâinattaki şerler ve zararlarda çok mühim neticeler için yaratıldığından; onların yaratılması şer değildir. Meselâ şeytanlar; meleklere ve hayvanlara musallat olmadığı için onların makamları sabittir. Ama insan nefis ve şeytan ile verdiği mücadeleyle mertebe kat edip terakki ederek yüksek makamlara çıkmaya namzettir. Bu sebeple firavunlardan

enbiyaya kadar uzun bir terakki mesafesi vardır.

Eğer şeytan ile bu mücahede olmasaydı elmas ve kömür hükmündeki kabiliyetler aynı mertebede kalacaktı. Demek şeytanın yaratılmasında büyük hikmetler gizlidir. Hem kabiliyetler bu mücahede ile inkişaf etmektedir. Aynen Atmaca kuşunun serçelere tasliti ile serçenin istidadının inkişaf etmesi gibi.

Hem "Hayr-ı kesîr için, şerr-i kalil kabul edilir. Eğer şerr-i kalil olmamak için, hayr-ı kesîri intac eden bir şer terk edilse; o vakit şerr-i kesîr irtikâb edilmiş olur."3 Meselâ cihad zamanında asker sevk etmek maddî ve bedenî olarak cüz'î bir şer olur. Ancak cihadda öyle büyük bir hayır vardır ki, İslâm âlemi küffarın istilâsından kurtulur.

Eğer küçük bir şer için cihad terk edilmiş olsa idi o zaman daha büyük bir şer olurdu.

Ancak "insan, icadsız bir cüz'-i ihtiyarî ile ve cüz'î bir kesb ile, bir emr-i ademî veya bir emr-i itibarî teşkil ile ve sübut vermekle müdhiş tahribata ve şerlere sebebiyet" verebilmektedir. 4

İnsanın nefis ve hevası daima şerlere meyyaldir ve şerri kesbi neticesinde hasıl olan günahın mesuliyetini çekmektedir. Çünkü nefsi şerri istedi ve o kesbiyle şerre sebep oldu. Yani bu durumda şer ademî olduğundan, insan şerre fail olur. Binaenaleyh kesb-i şer, şerdir. Netice-i kelâm hayrı ve şerri de yaratan ancak Allah'tır. Lâkin hayra rızası var iken şerre yoktur.

Dipnotlar:

1- Mektubat, s. 47.
2- Lem'alar, s. 80.
3- Mektubat, s. 47.
4- Lem'alar, s. 87.

Şeyma TÜRKAN